

Megoldás.

(1) Egy szabályos sokszög egy csúcsnál levő belső szöge $\alpha = \frac{(n-2) \cdot 180^\circ}{n}$, ahol n a sokszög csúcsainak száma. Tudjuk még, hogy $60^\circ \leq \alpha < 180^\circ$. Számoljuk ki ezt néhány szabályos sokszögre:

n	3	4	5	6	7	8
α	60°	90°	108°	120°	$\approx 128,571^\circ$	$157,5^\circ$

A szabályos sokszögekben nagyobb csúcscsámhoz nagyobb belső szög tartozik.

Vizsgáljuk meg, hogy a lefedő szabályos sokszögek hogyan helyezkednek el a lefedendő sokszög oldalain. A lefedendő sokszög egy oldalának minden pontját le kell fedni, így az oldalon egymáshoz „nagyon közeli” pontokat is. Nem fedhetünk le az oldalon minden pontot külön-külön sokszöggel, hiszen ekkor átfedés jönne létre. Ebből következik, hogy a lefedendő sokszög oldalán van két olyan pont, amelyeket ugyanaz a lefedő sokszög tartalmaz. A lefedő *konvex* sokszög viszont nem „lógathat le” a lefedendőről (ezt írja elő a feladat az összerakás szóval), ezért egy oldala kell, hogy illeszkedjen a lefedendő sokszögre. Ez csak úgy lehetséges, ha megfelelő oldaluk egy egyenesbe esik. Mivel a lefedő és a lefedendő sokszög oldala egyenlő hosszú, azért ez „lelógás” nélkül csak úgy lehetséges, ha az illeszkedő oldaluk végpontjai is egybeesnek.

Ebből következik, hogy a lefedendő sokszög csúcsainál lefedő sokszögek csúcsai találkoznak – hiszen más sokszögekkel kell lefednünk, mint az eredeti. A képletből, illetve a táblázatból látszik, hogy kisebb belső szöge a kevesebb csúcsú sokszögnek van és ha nagyobb csúcscsámút használnánk a lefedéshez, akkor a területe nagyobb lenne a lefedendőnél, így nem lehet szó a feladatban kért összerakásról.

Látható, hogy a lefedendő sokszög belső szögeit a lefedő sokszögek belső szögeiből kell hézag és átfedés nélkül összerakni.

(2) Vizsgáljuk meg, hogy milyen szabályos sokszögeket illeszthetünk egymás mellé, hogy konvex szöget kapjunk:

– háromszög mellé:

– egy háromszöget: $60^\circ + 60^\circ = 120^\circ$; (I)

– egy négyzetet: $60^\circ + 90^\circ = 150^\circ$; (II)

– egy ötszöget: $60^\circ + 108^\circ = 168^\circ$; (III)

– egy hatszöget illesztve már egyenesszöget kapnánk, ami nem felel meg, mert kétszer akkora oldal jönne létre, mint a lefedendő sokszögé;

– nagyobb csúcscsámú sokszög esetén már konkáv szöget kapnánk.

– négyzet mellé:

– egy háromszöget (ezt már felsoroltuk);

– egy négyzetet illesztve már egyenesszöget kapnánk, ami nem felel meg;

– nagyobb csúcscsámú sokszög esetén konkáv szöget kapnánk.

– ötszög mellé:

– egy háromszöget (ezt már felsoroltuk);

– nagyobb csúcscsámú sokszög esetén konkáv szöget kapnánk;

– hat vagy nagyobb csúcscsámú sokszög mellé már a legkisebb belső szöggel rendelkező szabályos sokszöget (háromszöget) illesztve sem kaphatunk 180° -nál kisebb szöget. Ha pedig legalább három sokszög találkozna egy-egy csúcsban, akkor a lehetséges legkisebb szöget figyelembe véve is legalább $3 \cdot 60^\circ = 180^\circ$ lenne a csúcsnál keletkező szögek összege, ami lehetetlen.

Most a fent kapott szögekről kell megvizsgáljunk, hogy melyik lehet szabályos sokszög belső szöge. Ezt a képletbe helyettesítve tesszük, úgy, hogy a csúcsok számát keressük, amelynek egész számnak kell lennie.

$$(I) \quad \alpha = 120^\circ \Rightarrow 120^\circ = \frac{(n-2) \cdot 180^\circ}{n} \Rightarrow 120 \cdot n = 180 \cdot n - 360 \Rightarrow n = 6.$$

A szabályos hatszög valóban összerakható hat darab vele azonos oldalhosszúságú szabályos háromszögből.

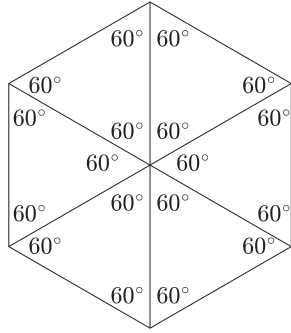
$$(II) \quad \alpha = 150^\circ \Rightarrow 150^\circ = \frac{(n-2) \cdot 180^\circ}{n} \Rightarrow 150 \cdot n = 180 \cdot n - 360 \Rightarrow n = 12.$$

A szabályos tizenkétcsücsű sokszög valóban összerakható hat-hat darab felváltva illesztett azonos oldalhosszúságú szabályos háromszögből és négyzetből, középre pedig egy velük azonos oldalhosszúságú szabályos hatszöget kell helyezni.

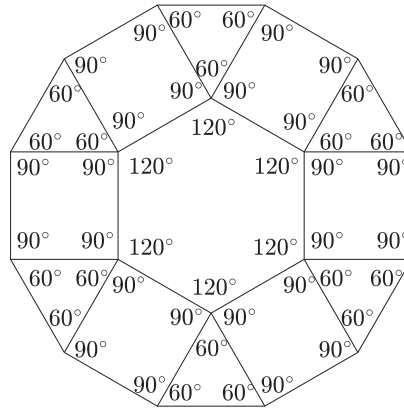
$$(III) \quad \alpha = 168^\circ \Rightarrow 168^\circ = \frac{(n-2) \cdot 180^\circ}{n} \Rightarrow 168 \cdot n = 180 \cdot n - 360 \Rightarrow n = 30.$$

Ha a szabályos 30-szög oldalaira befelé felváltva rajzolunk szabályos öt- és háromszögeket, akkor a 30-szög belsejében $360^\circ - 108^\circ - 60^\circ - 108^\circ = 84^\circ$ -os szög keletkezik (lásd *ábra*), ami nem belső szöge egyetlen szabályos sokszögnek sem, és a (2) felsorolás alapján sem áll elő szabályos sokszögek belső szögeinek összegeként.

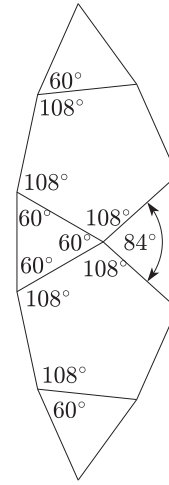
Az (I) és (II) eset megvalósítható, lásd az (a) és (b) ábrákat. A megfelelő lefedő sokszögek egymás mellé kerülő szögei kiadják a lefedendő sokszög belső szögeit, illetve ha a lefedendő sokszög belsejében vannak, akkor a teljesszöget, átfedés pedig nem jön létre. A lefedő és a lefedendő sokszögek oldalainak hossza egyenlő.

(a)

(b)

(c)

(a) szabályos hatszög; (b) szabályos tizenkészsög, (c) szabályos 30-szög kerületének egy részlete; a 84° -os szög nem állítható elő a feladat feltételeinek megfelelően